

**LOKALNA RAZVOJNA
STRATEGIJA
LAG-a“BILOGORA-PAPUK”
2023.-2027.**

**PRILOG I.
ANALIZA PODRUČJA LAG-a**

LAG „BILOGORA-PAPUK“

Grubišno Polje, rujan 2023.

Sadržaj

1. Stanovništvo	4
Tablica 1: Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život.....	4
Tablica 2: Usporedba podataka popisa stanovništva	4
Tablica 3: Stanovništvo prema narodnosti po gradovima/općinama, Popis 2021.....	5
Tablica 4: Prirodno kretanje stanovništva (usporedba 2011. i 2021.)	5
Tablica 5: Organizacije nacionalnih manjina i kulturno-umjetnička društva na području LAGa.....	6
Tablica 6: Sportske udruge na području LAG-a	6
Tablica 7: Vatrogasna društva na području LAG-a	7
2. Preventivno zaštićena kulturno povijesna baština	7
Tablica 8: Popis preventivno zaštićene kulturno povijesne baštine na području LAG-a.....	7
Slika 1: Maškaradi.....	8
3. Ekološka mreža na području LAG-a	9
3.1. Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove.....	9
Tablica 9: Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS) na području LAG-a	9
Slika 2: Kockavica (<i>Fritillaria meleagris</i> L.).....	10
3.2. Područja očuvanja značajna za ptice.....	10
Tablica 10: Područja očuvanja značajna za ptice (POP) na području LAG-a.....	11
Slika 3: Kartografski prikaz poilovlja s ribnjacima.....	11
Slika 4: Kartografski prikaz područja Bilogore i Kalničkog gorja.....	12
4. Gospodarstvo na području LAG-a	12
Tablica 11: Obrti na području LAG-a prema JLS-ovima	12
Tablica 12: Poduzetnici prema području djelatnosti- NKD 2007.....	14
Tablica 13: Usporedba podataka iz Upisnika poljoprivrednih gospodarstava	15
4.1. Udruge uzgajivača na području LAG-a.....	16
5. Stanje infrastrukture na području LAG-a	16
Tablica 14: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a prema JLS	16
Tablica 15: Pokrivenost elektroničko-komunikacijske infrastrukture	17
Tablica 16: Odgojno obrazovne ustanove na području LAG-a	17
6. Rezultati provedbe LRS u 2014.-2023.	18
Graf 1: Dobna struktura korisnika u SC1	18
.....	18
Graf 2: Struktura korisnika SC1 prema spolu	18
Graf 3: Prikaz aktivnosti s obzirom na vrstu ulaganja	19
Graf 4: Korisnici prema sektoru proizvodnje.....	19
Graf 5: Prijavitelji na natječaje za mala poljoprivredna gospodarstva prema izračunu SO	20

Tablica 17: Pokazatelji u TO 6.3.1.....	20
Tablica 18: Pokazatelji u TO 4.1.1.....	21
Tablica 19: Analiza ostvarenja potpora+ vlastita sredstva SC1 i SC2.....	21
6.1. Provedba projekta suradnje „Busybee workshop“	22
Slika 5: Karta LAG-a Bilogora-Papuk- Strana A	23
Slika 6: Karta LAG-a Bilogora-Papuk- Strana B	23
Slika 7: Izbor marketinški najbolje predstavljenog lokalnog proizvoda	24
Slika 8: Radionica.....	25
Slika 9: Prvonagrađeni učenički rad.....	26
Slika 10: Drugonagrađeni učenički rad.....	26
7. Izvori.....	27

1. Stanovništvo

Tablica 1: Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život

JLS	Ekonomski aktivno stanovništvo	Prihodi od poljoprivrede	% stanovništva koji za život zarađuje od poljoprivrede
Daruvar	4.498	279	5,63%
Grubišno Polje	2.995	1.166	38,93%
Dežanovac	1.007	307	30,48%
Đulovac	1.316	381	28,95%
Končanica	1.159	549	47,36%
Sirač	829	257	31%
UKUPNO	11.804	2.939	24,90%

Izvor: DZS, Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život, Popis 2011.

Tablica 2: Usporedba podataka popisa stanovništva

JLS	Broj stanovnika 2001.	Broj stanovnika 2011.	Broj stanovnika 2021.
Daruvar	13.243	11.633	10.105
Grubišno Polje	7.523	6.478	5.367
Dežanovac	3.355	2.715	1.978
Đulovac	2.824	2.360	2.772
Končanica	3.640	3.245	1.805
Sirač	2.546	2.218	1.796
SVEUKUPNO	33.131	28.649	23.823

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 3: Stanovništvo prema narodnosti po gradovima/općinama, Popis 2021.

JLS	Ukupan broj stanovnika	Hrvati	Hrvati %	Česi	Česi %	Mađari	Mađari %	Srbi	Srbi %	Ostali	Ostali %	Ukupan manjine	Ukupno manjine %
Daruvar	10.105	6.427	63,6	2.114	21	108	1	986	10	470	5	3.678	36
Grubišno Polje	5.367	3.792	70,65	861	16,04	126	2,35	349	6,5	239	4,45	1.575	29,35
Dežanovac	1.978	1.176	59,45	451	22,8	77	3,89	217	10,97	57	2,88	802	40,55
Đulovac	2.772	2.463	88,85	23	0,83	4	0,14	224	8,08	58	2,09	309	11,15
Končanica	1.805	805	44,6	831	46,04	22	1,22	126	6,98	21	1,16	1000	55,4
Sirač	1.796	1.347	75	189	10,52	5	0,28	188	10,47	67	3,73	449	25
UKUPNO	23.823	16.010	67,2	4.469	18,76	342	1,44	2.090	8,77	912	3,83	7.813	32,8

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 4: Prirodno kretanje stanovništva (usporedba 2011. i 2021.)

	Živorodeni		Mrtvorodeni		Umrli		Umrli dojenčad		Prirodni prirast		Vjenčani		Razvedeni		Vitalni indeks	
	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.
Daruvar	88	87	-	-	136	153	-	1	-48	-66	46	27	18	17	64,7	56,9
Grubišno Polje	58	52	-	-	100	110	-	-	-42	-58	44	23	3	10	58,0	47,3
Dežanovac	17	12	-	-	43	58	-	1	-26	-46	11	15	3	1	39,5	20,7
Đulovac	44	47	-	1	39	38	-	-	5	9	19	22	2	2	112,8	123,7
Končanica	17	14	-	-	53	54	-	-	-36	-40	12	11	2	3	32,1	25,9
Sirač	23	5	-	-	35	38	-	-	-12	-33	7	7	4	3	65,7	13,2

Izvor:
Državni
zavod za
statistiku

Tablica 5: Organizacije nacionalnih manjina i kulturno-umjetnička društva na području LAGa

JLS	Naziv organizacije
Daruvar	Savez Čeha u Republici Hrvatskoj; Češka beseda Daruvar; Češka beseda Ljudevit Selo; Zajednica Mađara Daruvar; Češka beseda Gornji Daruvar; Češka beseda Doljani, Društvo pjesnika „Aqua balissae 91,5“
Grubišno Polje	Češka beseda Ivanovo Selo; Udruga Roma Grubišno Polje; Češka beseda grada Grubišno Polje; Kuburaško društvo „Grom“; Zajednica Mađara Grubišnoga Polja; Češka beseda Treglava; Češka beseda „Veliki i Mali Zdenci; Zavičajni klub „Kaj vu srcu“
Dežanovac	Češka beseda Golubinjak, Češka beseda Dežanovac, Zajednica Mađara Dežanovac, Kulturno umjetničko društvo „Hrvatska gruda“ Dežanovac; Češka beseda Donji Sređani; Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Fra Marko Dobrata“ Dežanovac;
Đulovac	Kulturno umjetničko društvo Đulovac;
Končanica	Češka beseda Končanica; Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Pougarje“ Daruvarski Brestovac;
Sirač	Udruga Nijemaca i Austrijanaca Sirač; Češka beseda Šibovac; KUD „Kamen“ Sirač

Tablica 6: Sportske udruge na području LAG-a

JLS	Naziv organizacije
Daruvar	Streljačko društvo „Irida“; Plivački klub Daruvar; Kuglački klub „Daruvar-Termal“; Planinarsko društvo „Petrov vrh“ Daruvar; Biciklistički klub „Ždral“; Teniski klub Feniks, Stolnoteniski klub Daruvar; Aeroklub Daruvar“; Košarkaški klub Daruvar; Streljačko društvo Mladost Ljudevit Selo; Karate klub „Termal“; Klub specijalnih športova „Ždral“; Hrvatski amaterski teniski klub Daruvar; Odbojkaški klub Daruvar, Konjički klub „Hrvatski sokol“ Daruvar; Rukometni klub „Daruvar“,
Grubišno Polje	Ribolovna družina „Zdenac“ Mali Zdenci; ŠRD „Šaran“ Veliki Zdenci; Teniski klub „Saša Novalić“; Paragliding klub „Krila Bilogore“; Atletski klub osoba s invaliditetom-OTOS; Ženski rukometni klub „Ilova 21“; ŠRD „Ledina“; Streljački klub „Graničar“, Šahovski klub „Bilogora 91“; Rukometni klub „Ilova“; Nogometni klub „Bilogora 91“ Grubišno Polje; ŠRD „Ilova“ Ivanovo Selo, Boćarski klub „Otkos 10“ Grubišno Polje, ŠRD „Udica“ Grubišno Polje; Malonogometni klub „Grubišno Polje“, Gradski nogometni klub „Zdenka“ Veliki Zdenci; Pikado klub 55
Dežanovac	Nogometni klub Dinamo Dežanovac; NK „Mlinar“; NK „Sokol“ Sokolovac
Đulovac	Paintball klub Papuk, NK „Tomislav“ Đulovac; Zrakoplovni klub Dedal; Hrvatski karate klub „Slavko Krivski“ Maslenjača
Končanica	NK „Ribar“; Kasački klub; Streljačko društvo Končanica; NK „Imsovac“; NK „Mladost“
Sirač	ŠRD „Pastrva“ Sirač; Streljačko društvo „Pobjeda“ Sirač, NK „Kamen“ Sirač

Tablica 7: Vatrogasna društva na području LAG-a

JLS	Naziv organizacije
Daruvar	DVD Gornji Daruvar; Vatrogasna zajednica Daruvar; DVD Ljudevit Selo; DVD Donji Daruvar; DVD Lipovac Majur; DVD u gospodarstvu MPD Daruvar; DVD Daruvar, DVD Doljani
Grubišno Polje	DVD Grbavac; DVD Ivanovo Selo; DVD Grubišno Polje; DVD Poljani; DVD Mali Zdenci; DVD Velika Barna; DVD Veliki Zdenci; DVD Treglava; Industrijsko dobrovoljno vatrogasno društvo „Česma-namještaj“
Dežanovac	DVD Gornji Sređani; DVD Ivanovo Polje; DVD Golubinjak; DVD Dežanovac; DVD Sokolovac; DVD Donji Sređani; DVD Trojeglava; Vatrogasna zajednica općine Dežanovac
Đulovac	Vatrogasna zajednica općine Đulovac; DVD Mala Maslenjača; DVD Borova Kosa; DVD Đulovac
Končanica	DVD Stražanac; DVD Šuplja Lipa; Vatrogasna zajednica Općine Končanica; DVD Končanica
Sirač	DVD Šibovac; DVD Sirač; Vatrogasna zajednica općine Sirač

2. Preventivno zaštićena kulturno povijesna baština

Tablica 8: Popis preventivno zaštićene kulturno povijesne baštine na području LAG-a

JLS	Naziv kulturnog dobra	Adresa	Vrsta
Grubišno Polje	Arheološko nalazište Gradina	Velika Peratovica	Arheologija
	Arheološko nalazište Crni Lug	Veliki Zdenci	Arheologija
Đulovac	Arheološko nalazište Kravljak	Kravljak	Arheologija
Končanica	Maškaradi-tradicionalne končaničke maškare	Končanica	Nematerijalna
Sirač	Arheološko nalazište Benediktanski samostan Sv. Margarete	Bijela	Arheologija
UKUPNO LAG	5		

Izvor: Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Uprava za zaštitu kulturne baštine

Na području Grubišnoga Polja, nalaze se dva arheološka nalazišta, stavljena pod preventivnu zaštitu, Gradina u Velikoj Peratovici i Crni Lug u Velikim Zdencim.

Na širem prostoru zaseoka Kravljak kraj Đulovca nalazi se nekropola tumula-grobnih humaka od kojih tri imaju monumentalne razmjere. Riječ je o izuzetnoj, dosad neistraženoj cjelini halštatske kulture u okviru čitave Hrvatske.

Lokalitet „Benediktinski samostan sv. Margarete“ u Bijeloj, nalazi se na uzvisini pokraj današnjeg sela Bijela, jugoistočno od Daruvara na području općine Sirač. Crkva i samostan datirani su pomoću povijesnih izvora od 14. do 16. stoljeća.

Uz spomenuta arheološka nalazišta, nalazi se i jedno nematerijalno dobro, a to su tradicionalne končaničke maškare, Maškaradi, koje su ophodni pokladni običaj Čeha u Končanici. Običaj je to koji su češki kolonisti donijeli iz matične zemlje u novu domovinu. Tijekom godina običaj se transformirao i prilagodio novom okruženju tako da je prihvatio i nove likove unutar strogo utvrđenog reda zasnovanog na tradiciji. Povorka maski ima apotropejsko značenje, istjerivanje zlih sila i zime bukom, plesom i skakanjem. Običaj ima veliko značenje za zajednicu koju čine Česi u selu Končanici i jedan je od značajnih nositelja identiteta.

Slika 1: Maškaradi

Izvor: Češka beseda Končanica

3. Ekološka mreža na području LAG-a

Ukupna površina NATURE 2000 na području županije iznosi 147.744,1 ha, što čini 55,68% od ukupne površine županije. Od toga se veći dio njih čitavom svojom površinom nalazi unutar područja LAG-a, dok se neka područja nalaze djelomično. Područjem prevladavaju močvarni tipovima staništa budući da se mreža većim svojim dijelom prostire na područjima uz rijeke i ribnjak. Uredbom o ekološkoj mreži (NN 124/13) proglašeno je 17 Natura 2000 područja u županiji od kojih se njih 11 nalazi unutar područja LAG-a. Izdvojena su tri područja očuvanja značajna za ptice (POP) i 14 područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS).

3.1. Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove

Tablica 9: Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS) na području LAG-a

RB	Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Površina unutar BBŽ (ha)	Udio ukupne površine unutar BBŽ (%)
1	HR2000437	Ribnjaci Končanica	1.277,15	100
2	HR2001216	Ilova	600,92	75
3	HR2001220	Livade uz potok Injaticu	37,56	100
4	HR2001224	Malodapčevačke livade	16,70	100
5	HR2001281	Bilogora	2.626,29	35
6	HR2001293	Livade kod Grubišnog Polja	2.964,88	100
7	HR2001330	Pakra i Bijela	28,90	100
8	HR2001403	Bijela	8,80	11
9	HR2000174	Trbušnjak-Rastik	247,01	12

U sklopu ekološke mreže Natura 2000 uz rijeku Ilovu, na području LAG-a nalaze se tri lokacije koje su svrstane kao važna područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove (POVS): Ilova, Ribnjaci Končanica i Livade kod Grubišnog Polja. Lokaliteti su bogati vodenom vegetacijom, okruženom vlažnim livadnim područjem. Od šumskih zajednica najviše se ističe hrast lužnjak ali prisutni su i grab, poljski jasen te crna joha. Područje rijeke Ilove je značajno za 8 ciljnih vrsta: 5 vrsta riba (bolen, gavčica, bjeloperajna krkuš, zlatni vijun i dunavska paklara) vodozemca crvenog mukača te sisavce vidru i dabra. Na području Ribnjaka Končanica dominantna su vodena staništa s naglaskom na vode stajačice. Radi se o kompleksu šaranskih ribnjaka s dobro razvijenom plutajućom i emergentnom vegetacijom, koji su okruženi šumama i vlažnim livadama. Radi se o području očuvanja značajnom za vrste i stanišne tipove čiji su ciljni stanišni tip Amfibijska staništa koja se javljaju uz rubove vode, a razvijaju se i na dnu ribnjaka za vrijeme sušnih razdoblja. Ciljne vrste ovog područja su crveni i žuti mukač za koje je ovo područje i hibridizacijska zona, zatim barska kornjača i vidra. Livade kod Grubišnog Polja imaju značajnu ulogu u očuvanju bioraznolikosti. Na njima prevladavaju kultivirane nešumske površine i staništa s korovnom i ruderalnom vegetacijom. Dolaskom proljeća livade

su ispunjene brojnim ugroženim, zaštićenim i rijetkim biljnim vrstama kao što su kockavica, velevjetni kukurijek te nekoliko vrsta orhideja. Grubišno Polje nalazi se na popisu u Crvenoj knjizi vaskularne flore kao jedno od lokaliteta na kojima obitava kockavica.

Slika 2: Kockavica (*Fritillaria meleagris* L.)

Izvor: I. Boršić - arhiva HAOP-a

Osim područja uz rijeku Ilovu, kao POVS područja izdvojena su i rijeka Pakra i Bijela koja se samo djelomično nalaze na području LAG-a i to na područjima općine Sirač i Dežanovac. Budući da se radi o riječnom prostoru, prisutni su fluvijalni procesi koji imaju ulogu u oblikovanju reljefa ovog područja. Od vrsta značajnih za ekološku mrežu prisutne su obična lisanka i vidra. Livade uz potok Injaticu čine lokalitet od iznimne važnosti za jednu vrstu ugroženog leptira koji je zabilježen na spomenutoj lokaciji i na još dva područja u Hrvatskoj. Riječ je o Močvarnom plavcu, vrsti leptira koja pripada strogo zaštićenim vrstama. Zbog svog složenog životnog ciklusa jedna je od kritično ugroženih vrsta leptira. Ovu vrstu leptira pronalazimo na vlažnim livadama na kojima raste plućna sirištara, njegova biljka hraniteljica koja također pripada ugroženim vrstama. Livada je pod upravom Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Bjelovarsko-bilogorske županije. Malodapčevačke livade su također važan lokalitet još jedne vrste leptira koja se nalazi na popisu značajnih vrsta ekološke mreže. Riječ je o leptiru kiseličin vatreni plavac (*Lycaena dispar* (Haworth)). Nizinska područja, prostranih vlažnih livada te rubni močvarni dijelovi rijeka idealno su stanište za ovog leptira. Nestanak staništa ovog leptira uzrokovano je melioracijom i drugim zahvatima kojima se utječe na razinu podzemne vode što dovodi do isušivanja tla.

3.2. Područja očuvanja značajna za ptice

Tablica 10: Područja očuvanja značajna za ptice (POP) na području LAG-a

RB	Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Površina unutar BBŽ (ha)	Udio ukupne površine unutar BBŽ (%)
1	HR1000008	Bilogora i Kalničko gorje	42.382,94	45
2	HR1000010	Poilovnje s ribnjacima	10.709,64	79

Poilovlje s ribnjacima se prostire na 10 709,64 ha površine. Na ribnjacima je dobro razvijena plutajuća i emergentna vegetacija, a okruženi su hrastovim šumama, vlažnim livadama i mozaičnim krajolikom. To uvelike pogoduje velikom broju vrsta ptica pa je ovo područje značajno za 60 ciljnih vrsta ptica. Ovim područjem prevladavaju vrste ptica koje su uglavnom preletnice na ovom lokalitetu. Jedna od ugroženih te strogo zaštićena vrsta preletnica je i čaplja danguba. Osim čaplje dangube, zabilježene su još neke vrste preletnica kao što su: žuta čaplja, patka njorka te crna čigra. Ovaj prostor je važno nacionalno gnjezdište bukavca, bjelobrade čigre, eje močvarice i patke njorke. Močvarne šume hrasta koje okružuju ribnjake važno su nacionalno stanište štekavca, orla kliktaša, crne lunje, crne rode i bjelovrate muharice.

Slika 3: Kartografski prikaz poilovlja s ribnjacima

Izvor: [EUNIS -Site factsheet for Poilovlje s ribnjacima \(europa.eu\)](https://eunis.eea.europa.eu/eunis-factsheet/HR1000010)

Prostor Bilogore i Kalničkog gorja nalazi se manjim dijelom na području LAG-a. Zajednička karakteristika je ta što im nadmorska visina ne prelazi 1000 m. Od biljnih zajednica prevladavaju šume bukve, graba, hrasta lužnjaka i hrasta kitnjaka. Ovakva otvorena šumska područja idealna su za gniježđenje patuljastog orla, te je uz Papuk ovo jedino POP područje u

2018.	7	51	58
2019.	9	50	59
2020.	10	53	63

DEŽANOVAC

Godina	Broj obrta prema djelatnosti		Broj obrta ukupno za sve djelatnosti
	Proizvodna djelatnost	Uslužna djelatnost	
2018.	4	10	14
2019.	4	8	12
2020.	3	9	12

ĐULOVAC

Godina	Broj obrta prema djelatnosti		Broj obrta ukupno za sve djelatnosti
	Proizvodna djelatnost	Uslužna djelatnost	
2018.	0	17	17
2019.	0	19	19
2020.	0	16	16

KONČANICA

Godina	Broj obrta prema djelatnosti		Broj obrta ukupno za sve djelatnosti
	Proizvodna djelatnost	Uslužna djelatnost	
2018.	3	14	17
2019.	4	14	18
2020.	4	13	17

SIRAČ

Godina	Broj obrta prema djelatnosti		Broj obrta ukupno za sve djelatnosti
	Proizvodna djelatnost	Uslužna djelatnost	
2018.	1	14	15
2019.	2	15	17
2020.	2	14	16

Tablica 12: Poduzetnici prema području djelatnosti- NKD 2007

2018.	Broj poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007																					
JLS	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	UKUPNO
Daruvar	7	0	35	3	2	12	28	3	7	4	1	2	28	4	0	1	8	2	5	0	0	152
Grubišno Polje	15	0	12	4	2	4	12	0	8	1	0	0	8	1	0	0	0	0	1	0	0	68
Dežanovac	1	0	1	1	0	2	3	1	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	12
Đulovac	5	0	2	2	1	6	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	20
Končanica	3	0	1	0	0	5	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	12
Sirač	1	1	6	0	0	1	1	1	1	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	15
UKUPNO	32	1	57	10	5	30	47	5	17	7	1	2	41	6	0	1	8	2	7	0	0	279

2019.

Daruvar	8	0	36	3	2	13	31	3	9	4	1	2	28	5	0	1	8	2	7	0	0	163
Grubišno Polje	15	0	13	4	2	4	13	0	9	1	0	0	8	1	0	0	0	0	1	0	0	71
Dežanovac	1	0	1	1	0	2	4	1	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	13
Đulovac	5	0	2	2	1	7	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	22
Končanica	3	0	1	0	0	5	2	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	13
Sirač	1	1	7	0	0	1	0	1	1	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	15
UKUPNO	33	1	60	10	5	32	51	5	20	7	1	2	41	8	0	1	8	2	10	0	0	297

2020.

Daruvar	8	0	37	3	2	19	34	3	10	5	1	2	28	6	0	1	10	2	9	0	0	180
Grubišno Polje	16	0	16	4	2	5	17	0	11	1	0	0	8	1	0	0	0	0	1	0	0	82
Dežanovac	1	0	1	1	0	4	4	1	0	1	0	0	2	1	0	0	0	0	1	0	0	17
Đulovac	5	0	3	2	1	10	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	27
Končanica	3	0	1	0	0	7	4	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	17
Sirač	1	1	7	0	0	3	0	1	1	1	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	19
UKUPNO	34	1	65	10	5	48	61	5	23	9	1	2	42	10	0	1	10	2	13	0	0	342

Tablica 13: Usporedba podataka iz Upisnika poljoprivrednih gospodarstava

JLS	OPG	OBRT	SOPG	TD	ZADRUGA	UKUPNO	Broj žena nositelja	Broj osoba mlađih od 41 godinu života
Daruvar	597	7	43	8	n/p	655	227	84
Grubišno Polje	799	10	31	11	7	858	332	134
Dežanovac	423	3	11	4	n/p	441	161	69
Đulovac	239	2	11	6	1	259	92	50
Končanica	382	n/p	14	3	n/p	399	149	45
Sirač	211	n/p	15	2	n/p	228	84	26
UKUPNO	2.651	22	125	34	8	2.840	1.045	408

Podaci prema Upisniku na dan 31.12.2020.

JLS	OPG	OBRT	SOPG	TD	ZADRUGA	UKUPNO	Broj žena nositelja	Broj osoba mlađih od 41 godinu života
Daruvar	466	7	131	9	n/p	613	208	86
Grubišno Polje	711	10	87	14	6	828	291	151
Dežanovac	367	2	38	5	n/p	412	141	74
Đulovac	175	2	62	6	1	246	76	56
Končanica	319	1	44	3	n/p	367	126	53
Sirač	164	n/p	45	2	n/p	211	71	32
UKUPNO	2.202	22	407	39	7	2.677	913	452

Podaci prema Upisniku na dan 31.12.2022.

Usporedbom podataka iz Upisnika nažalost možemo vidjeti pad ukupnog broja poljoprivrednih gospodarstava na području LAG-a. Za dvije godine broj gospodarstava se smanjio za 5,74%. Ono što je ohrabrujuće je da raste broj mladih nositelja gospodarstava. Isto tako uočavamo rasta SOPG-ova. Nadamo se kako su to novootvorena gospodarstva koja će se dalje razvijati i djelovati u budućnosti.

4.1. Udruge uzgajivača na području LAG-a

Na području LAG-a djeluje nekoliko Udruga uzgajivača koje promiču interese razvitka stočarstva na lokalnoj i državnoj razini. Prema brojnom stanju stoke na području LAG-a najveći broj grla se odnosi na ovce tako da djeluju i dvije udruge uzgajivača ovaca. Takva udruženja omogućuju zajedničko nastupanje prema otkupljivačima ovčjeg mlijeka, organiziranje otkupa janjadi i ekološkog zbrinjavanja vune. Iako je broj grla konja znatno manji od ovaca, uzgajivači su se okupili u dvije udruge. Na području LAG-a postoji duga tradicija proizvodnje meda i pčelinjih proizvoda. Najzastupljeniji med ovog kraja je bagremov med vrhunske kvalitete te u manjim količinama cvjetni med i med od lipe. Na inicijativu domaćih pčelara ustanovljeno je i prvo brandiranje, certifikat za robnu marku s područja Bjelovarsko-bilogorske županije, odnosno bagrema, koja je dobila ime „Zlatna nit“.

- Udruga uzgajivača Hrvatskog posavca „Bjelovar“, Veliki Zdenci
- Udruga uzgajivača kasačkih konja, Končanica
- Udruga Bilogorskih ovčara „Pramenka“
- Udruga uzgajivača ovaca Đulovac
- Udruga uzgajivača mesnih pasmina goveda „Angus“ Grubišno Polje
- Stočarsko-ratarska udruga „Toplica“, udruga za razvoj i unapređenje proizvodnje kvalitetne stoke i ratarskih kultura
- Pčelarska udruga „Bagrem“ Daruvar
- Pčelarsko društvo „Maslačak“ Grubišno Polje

5. Stanje infrastrukture na području LAG-a

Tablica 14: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a prema JLS

JLS	Državna cesta (km)	Županijska cesta (km)	Lokalna cesta (km)	Nerazvrstana cesta (km)	Željeznička pruga (km)	Plinovod (km)	Vodovod (km)	Kanalizacija (km)	Pročišćivači otpadnih voda
DARUVAR	17,7	8,6	3,5	88,8	7	66	121,5 ¹	43,1	1
GRUBIŠNO POLJE	30,50	27,40	43,40	62,29	n/p	36	91,5	15,04	2
KONČANICA	10,12	15,07	19	118,13	0	22	n/p	n/p	n/p
ĐULOVAC	n/p	25,12	39,22	88,54	33,7	n/p	34	n/p	n/p
DEŽANOVA	14	19,24	21,8	27,5	n/p	20	n/p	12,5	n/p
SIRAČ	2,74	15,7	36,54	33,86	4	17	n/p	12,76	n/p
UKUPNO	75,06	111,13	163,46	419,12	44,7	161	247	83,36	3

¹ Podatak se odnosi na grad Daruvar i dijelove općina Sirač, Končanica u dužini

Tablica 15: Pokrivenost elektroničko-komunikacijske infrastrukture

JLS	BAKRENA PARICA	SVJETLOVOD	UKUPAN BROJ ADRESA
DARUVAR	3.780	1.657	4.867
GRUBIŠNO POLJE	2.258	14	3.817
DEŽANOVAC	746	1	1.455
ĐULOVAC	821	5	1.973
KONČANICA	693	2	1.294
SIRAČ	802	6	1.419
UKUPNO	9.100	1.685	14.825

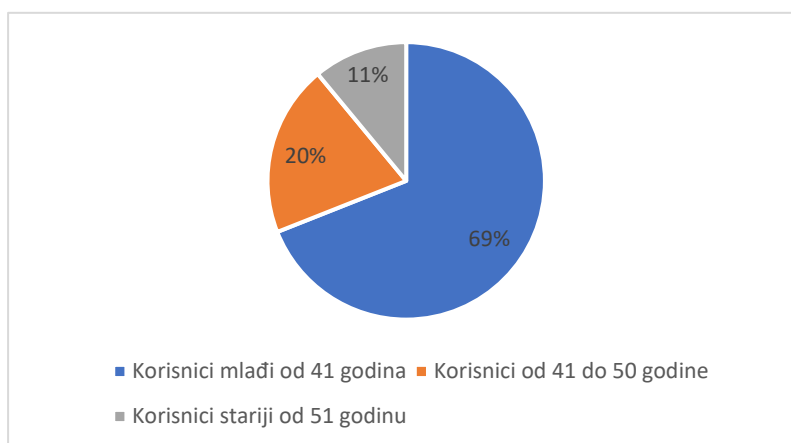
Tablica 16: Odgojno obrazovne ustanove na području LAG-a

OBJEKTI	NAZIV
Dječji vrtići	DV Vladimir Nazor Daruvar; Češki dječji vrtić Ferde Mravenca Daruvar; DV Tratinčica Grubišno Polje; Češki dječji vrtić Končanica; DV Sunce Đulovac; Dječji vrtić Dežanovac te vrtić pri Osnovnoj školi u Siraču
Osnovne škole	OŠ Vladimira Nazora Daruvar; Češka osnovna škola J. A. Komenskog Daruvar; OŠ Ivana Nepomuka Jemeršića Grubišno Polje; Češka osnovna škola Josipa Ružičke Končanica; OŠ Sirač; OŠ Dežanovac; OŠ Đulovac; Centar za odgoj i obrazovanje Rudolf Steiner Daruvar
Srednje škole	Tehnička škola Daruvar; Gimnazija Daruvar; Ekonomska i turistička škola Daruvar; Srednja škola Bartola Kašića Grubišno Polje; Glazbena škola Brune Bjelinskog Daruvar
Edukacijski centri	Pučko otvoreno učilište Daruvar Centar za kulturu i informiranje „dr. Franjo Tuđman“ Grubišno Polje

6. Rezultati provedbe LRS u 2014.-2023.

U strategiji su u drugom poglavlju ukratko predstavljene rezultati provedbe u proteklom razdoblju. Svi pokazatelji navedeni ondje odnose se na završene i potpuno isplaćene projekte. Ovdje ćemo prikazati pokazatelje za sve korisnike odobrene od strane LAG-a. Kada govorimo o strateškom cilju 1 koji je uključivao natječaje za manja i veća poljoprivredna gospodarstva, LAG je odobrio ukupno 40 projekata za 39 korisnika kroz 6 natječaja. U Grafu 1 prikazana je dobna struktura korisnika. U obzir smo uzimali godine koje je korisnik imao u trenutku prijave na natječaj. Iako je analiza područja pokazala da i dalje imamo veliki broj nositelja starije životne dobi, čak 39% nositelja je starije od 65 godina, velika većina naših korisnika je u trenutku prijave imala manje od 41 godine. To je dobar pokazatelj da se mladi odlučuju baviti poljoprivrednom. Za razvoj područja i poljoprivrede u njemu bitan nam je udio mladih poljoprivrednika koji su spremni na inovacije u proizvodnji i prilagodbu promjenama u proizvodnji i na tržištu. Iz toga razloga u novoj strategiji predviđjeli smo dodatno bodovati korisnike mlađe od 41 godine života.

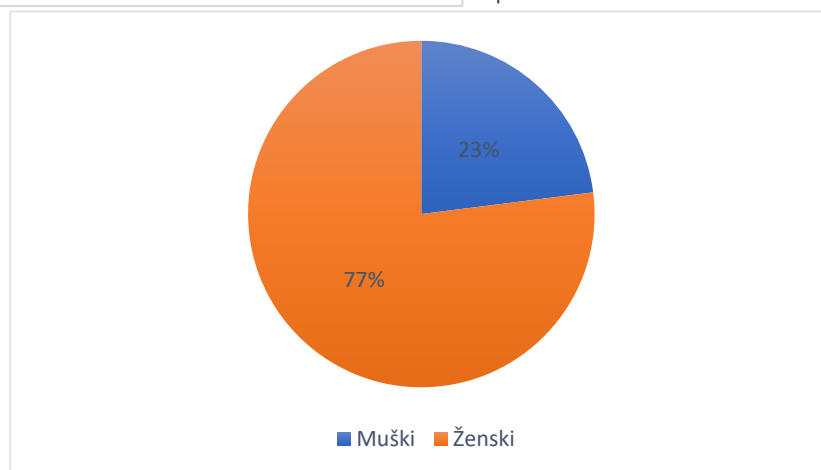
Graf 1: Dobna struktura korisnika u SC1

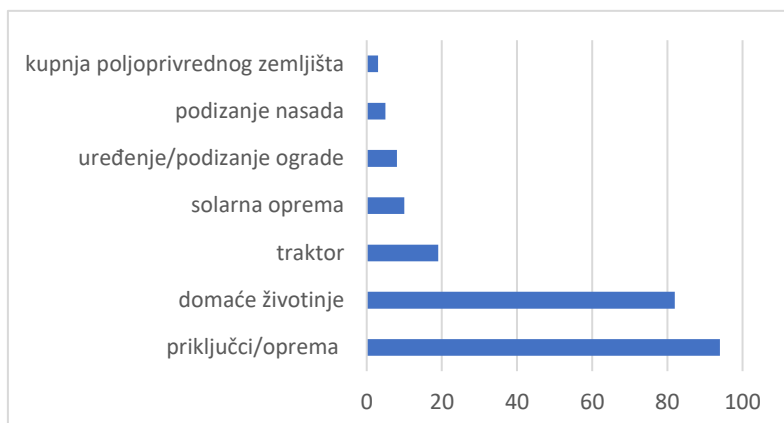
SC1 prema

Kada govorimo o spolnoj strukturi naših korisnika, mali je udio žena, njih samo 9 što čini niskih 23%. Budući da su žene nositeljice obitelji, smatramo da je za područje bitno da potičemo što veći broj žena gospodarstvenica. Time se doprinosi i demografskoj obnovi područja.

Graf 2: Struktura korisnika spolu

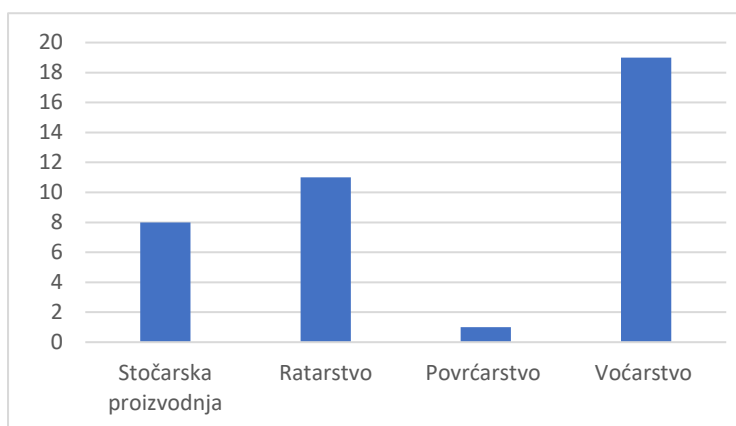

Graf 3: Prikaz aktivnosti s obzirom na vrstu ulaganja

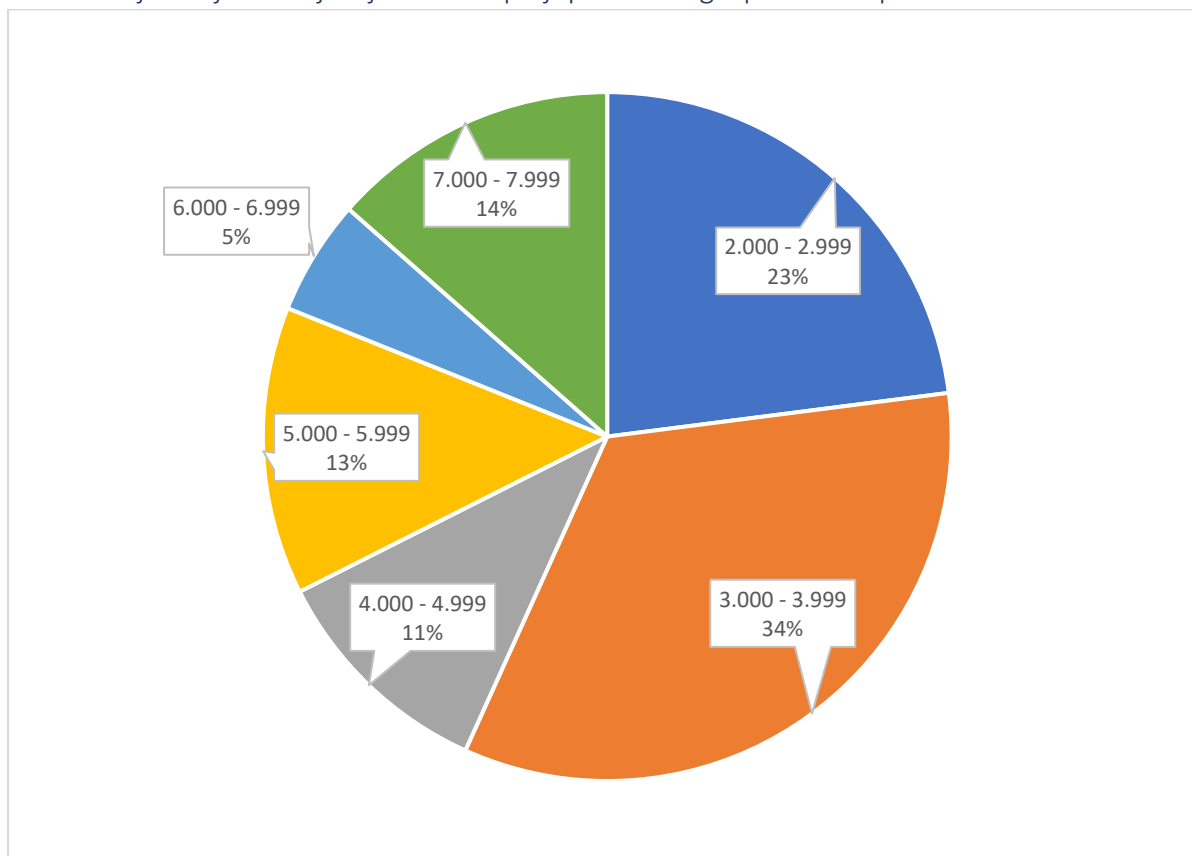
Iz grafa 3 možemo vidjeti kako su korisnici kroz projekte najviše nabavljali opremu i razne priključke za poljoprivrednu proizvodnju. 7 korisnika je nabavljalo domaće životinje što je ukupno 82 grla. Najviše životinja je nabavljeno upravo kroz posljednji LAG natječaj budući da se već tada znalo da u novom programskom periodu neće biti dozvoljeno nabavljanje živih životinja.

Graf 4: Korisnici prema sektoru proizvodnje

Iz grafa 4 možemo vidjeti da je gotovo polovina naših korisnika iz sektora voćarstva, to su uglavnom proizvođači lupinastog voća. Kako bismo povećali udio ostalih sektora, ponajprije stočarstva budući da je LAG područje i čitava Bjelovarsko-bilogorska županija nekad bila među vodećima u stočarstvu, u novoj strategiji prema kriterijima odabira upravo će sektor stočarstva biti prioritet.

Graf 5: Prijavitelji na natječaje za mala poljoprivredna gospodarstva prema izračunu SO

Graf 5 prikazuje da je gotovo jedna četvrtina prijavitelja na naše natječaje ekonomske vrijednosti ispod 3.000 EUR izračuna SO, dok je analiza područja pokazala da čak 46% poljoprivrednih gospodarstava sa područja LAG-a su ekonomske vrijednosti manje od 3.000 EUR. S obzirom na tako veliki udio najmanjih gospodarstava smatramo važnim omogućiti im razvijanje gospodarstva i prijavu na nove intervencije u sklopu lokalne razvojne strategije. Prikazani podatci odnose se na 4 objavljena LAG natječaja za manja poljoprivredna gospodarstva u Programskom periodu 2014.-2020.

Tablica 17: Pokazatelji u TO 6.3.1.

Indikator	Planirano od strane LAG-a	Ostvareno kroz odobrene projekte	Ostvareno kroz isplaćene projekte
Ukupan broj ha obuhvaćenih ulaganjima	65	103,2	67,13
Broj poboljšanih proizvodnih procesa	55	97	67
Broj podržanih korisnika	27	27	16
Broj novonabavljenih ha	2	3,17	3,07
Broj podržanih prihvatljivih aktivnosti	55	103	45
Broj podržanih ekoloških proizvođača	8	14	12
Ukupno (ha) površine obuhvaćene ekološkom proizvodnjom	25	42,89	37,56
Broj podržanih mladih poljoprivrednika	5	21	11
Ukupno (ha) površine na kojima se provodi ulaganje koje se nalazi u Natura 2000 ili ZPO i PPO	20	60,53	36,58

Tablica 18: Pokazatelji u TO 4.1.1.

Indikator	Planirano od strane LAG-a	Ostvareno kroz odobrene projekte	Ostvareno kroz isplaćene projekte
Ukupan broj ha obuhvaćenih ulaganjima	285	317,22	269,22
Broj poboljšanih proizvodnih procesa	60	64	50
Broj podržanih korisnika	19	12	9
Broj podržanih prihvatljivih aktivnosti	45	57	44
Broj podržanih ekoloških proizvođača	4	4	4
Ukupno (ha) površine obuhvaćene ekološkom proizvodnjom	60	72,83	66,49
Broj podržanih mladih poljoprivrednika	4	10	7
Ukupno (ha) površine na kojima se provodi ulaganje koje se nalazi u Natura 2000 ili ZPO i PPO	50	60,74	49,85

Tablica 19: Analiza ostvarenja potpora+ vlastita sredstva SC1 i SC2

MJERA LRS - PRR		BROJ PRIJAVLJENIH PROJEKATA	BROJ ODOBRENIH PROJEKATA	UKUPNA VRIJEDNOST ULAGANJA u odobrenim projektima (potpora+privatna sredstva)	UKUPNA VRIJEDNOST UGOVORENE POTPORE	UKUPNA VRIJEDNOST VLASTITIH SREDSTAVA korisnika projekta u realizaciji projekta
1.1.1. 4.1.1.	PLANIRANO	27	19	393.073,10	220.533,45	172.539,65
	OSTVARENO	21	13	446.329,57	221.561,67	224.767,90
1.1.2. 6.3.1.	PLANIRANO	44	27	409.362,80	402.328,49	7.034,31
	OSTVARENO	78	27	419.282,16	402.622,93	16.659,23
3.1.1. 7.4.1.	PLANIRANO	26	19	754.688,34	555.604,12	199.084,22
	OSTVARENO	18	16	733.169,11	565.794,52	167.374,59
UKUPNO PLANIRANO		97	65	1.557.124,24	1.178.466,06	378.658,18
UKUPNO OSTVARENO		117	56	1.598.780,84	1.189.979,12	408.801,72
POSTOTAK OSTVARENJA		120,62%	86,15%	102,67%	100,98%	107,96%

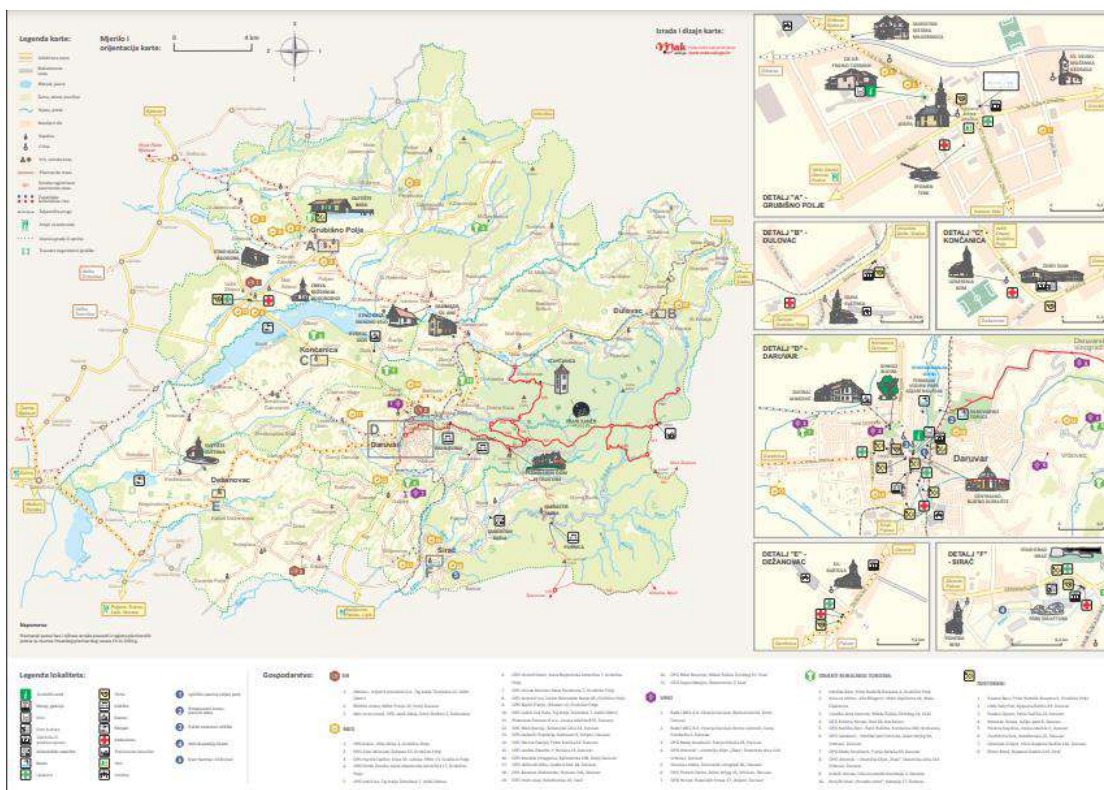
Iz Tablice 19. koja prati planirane i odobrene projekte vidljivo je da su gotovo svi planirani indikatori i ostvareni a ukupna vrijednost ulaganja i vrijednost vlastitih sredstava je i premašena. Kada bismo u ovoj Tablici pratili samo isplaćene projekte podatci o ostvarenim indikatorima bi bili manji jer 12 projekata u gospodarstvu i 8 projekata ruralne infrastrukture još nije isplaćeno.

6.1. Provedba projekta suradnje „Busybee workshop“

U proteklom razdoblju LAG Bilogora-Papuk je bio nositelj partnerskog projekta suradnje koji je nazvan „Busybee Workshop“. Projekt govori o vrijednostima ruralnog područja te promovira gastro ponudu, ljepotu i očuvanost područja te tradiciju kao elemente turističkog potencijala područja. Projekt je za cilj imao poboljšati konkurentnost i održivost poljoprivrednih gospodarstava i ruralnih područja te poboljšanje prepoznatljivosti LAG područja „Bilogora-Papuk“ kao i razmjenu iskustava partnerskih lokalnih akcijskih grupa u stvaranju prepoznatljivosti ruralnog područja. Partneri u projektu bili su LAG-ovi iz različitih dijelova Hrvatske; LAG Virovitički prsten, LAG Papuk, LAG Vinodol i LAG Lika. Ukupan iznos projekta iznosio je 111.586,70EUR. Tim sredstvima LAG-ovi su proveli niz aktivnosti koje su doprinijele stvaranju prepoznatljivosti ruralnog područja. Aktivnosti projekta održavale su se na područjima svih LAG partnera te su uključivala putovanja i upoznavanje LAG područja. Održan je niz radionica i događanja putem kojih su predstavnici OPG-ova koji su prisustvovali događanjima educirani za poboljšanja u prezentaciji vlastitih lokalnih proizvoda kao i za poboljšanja u održivosti i konkurentnosti. Kroz projekt je izrađeno nekoliko značajnih materijala, a to su: *Studija razvoja marketinškog koncepta pozicioniranja lokalnih proizvoda* u kojoj proizvođači lokalnih proizvoda mogu pronaći veliki broj marketinških savjeta za unapređenje plasiranja svog područja; *Katalog lokaliteta LAG područja* koji obuhvaća značajne lokalitete svakog od LAG partnera i Video materijal koji osim snimaka sa samih događanja na područjima LAG partnera sadrži i kratki reprezentativan video materijal sa najznačajnijim kulturološkim i gospodarskim lokalitetima LAG-ova koji su geografski povezani, odnosno LAG-a Bilogora-Papuk, LAG-a VIP i LAG-a Papuk. Svi materijali su javno dostupni na web stranicama svih LAG partnera.

Jedna od glavnih aktivnosti LAG-a „Bilogora-Papuk“ bila je izrada karte područja LAG-a „Bilogora-Papuk“. Karta je primjer povezivanja poljoprivredne proizvodnje na lokalnim gospodarstvima sa turističkim potencijalom područja. Osim što na karti možete pronaći informacije o poljoprivrednoj proizvodnji za tri tematska proizvoda projekta, a to su sir, med i vino, karta prikazuje i najznačajnije kulturne, povijesne i arheološke lokalitete područja.

Slika 5: Karta LAG-a Bilogora-Papuk- Strana A

Slika 6: Karta LAG-a Bilogora-

Papuk- Strana B

U travnju 2022 godine LAG Bilogora-Papuk je na svom području organizirao dvodnevno događanje te ugostio sudionike ostalih LAG partnera u projektu. Sva događanja odvijala su se u gradu Daruvaru. U sklopu

događanja održan je Mali sajam lokalnih proizvoda sa područja LAG-a te Izbor marketinški najbolje predstavljenog lokalnog proizvoda.

Slika 7: Izbor marketinški najbolje predstavljenog lokalnog proizvoda

Održana je jedna promotivno tematska konferencija projekta koja je uključivala predavanje i raspravu o Održivom razvoju ruralnog prostora i specifičnostima ruralnog turizma, predavanje o poboljšanju kvalitete usluga u turizmu u ruralnom području, predavanje o postizanju održivosti i konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, predavanje o inovativnim tehnologijama i održivoj poljoprivredi s naglaskom na ekološki uzgoj te jedna radionica o tematskim poljoprivrednim proizvodima lokalnog LAG područja- proizvodnja sira i prerada mlijeka. Prema potpisnim listama, prvog dana događanja bilo je prisutno 100, dok je drugi dan bila 101 osoba. Sve je medijski popraćeno kroz radio emisije, radio spotove, objave u novinama i objave na portalu.

Tijekom provedbe projekta LAG „Bilogora-Papuk“ organizirao je likovni natječaj za učenike četvrtih razreda osnovnih škola sa područja LAG-a na temu pčela i pčelinjih proizvoda budući da su pčele i med jedan od tematskih proizvoda projekta. Održano je ocjenjivanje radova te su proglašeni najbolji radovi koji su i nagrađeni. Putem ovog natječaja su uključeni i oni najmlađi stanovnici LAG područja te su upoznati sa važnosti poljoprivrednih proizvoda i očuvanjem okoliša.

Slika 10: Drugonagrađeni učenički rad

7. Izvori

- Državni zavod za statistiku
- Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju-Upisnik poljoprivrednika
- Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Bjelovarsko-bilogorske županije-
Plan upravljanja područjem ekološke mreže
- Hrvatska agencija za okoliš i prirodu
- Češka beseda Končanica
- Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske
- Nacrt Plana razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije
- Strateški plan gospodarskog razvoja Grada Daruvara i Općina Dežanovac, Đulovac, Končanica i Sirač
- Strateški razvojni program grada Grubišnog Polja
- Master plan prometnog sustava Bjelovarsko-bilogorsko županije
- Hrvatska gospodarska komora